

Krúdy Gyula a borról

Nagyon sok szépet, jót, hasznosat és szemet-lelket (nemegyszer torokbelsőt) melengetőt, gyönyörködtetőt leírtak már hazai boraink ismertetése, védelme és nemzetközi rangjának újra elfogadtatása érdekében. Krúdy Gyulát mint gasztronómiai irodalmunk legjelesebbjeinek egyikét illik közöttük is emlegetni. Idézzük is műveit, szentenciáit ma már akkor is, ha nem egészen odavaló lenne, amihez kapcsoljuk őket...

Kevesen ismerik és még kevesebben idézik borainkhoz, étkezési kultúránk elengedhetetlen és nagyon fontos részéhez fűzött megjegyzéseit, ajánlásait, jellemzéseit. Így például 1919-ben jelent meg Kánaán könyve című munkája, benne olyan, máig aktuális és figyelmet érdemlő – de sajnos nemcsak nem emlegetett, hanem mára el is feledett – írásai találhatók, mint *A borász* és a *Szüreti dal*. Az előbbi hangulatos írásából idézünk most egy szép részletet.

„Bizonyos borok (a szőlők kipusztulásával) végleg eltűntek a magyar ember poharából, a filokszéra pusztítását, amely gyermekkoromban olyan szomorúvá tette Magyarországot, mint a tatárjárás, nem tudták pótolni az amerikai vesszők. Jégszürke fejű, veremhangú, száraz lóbőr módjára nyikorgó lépésű emberek már manapság azok a magyarok, akik még emlékeznek Magyarországot boldog éveire, amikor a bort gödrökbe eresztették elegendő edény hiányában, ivott belőle a vándorlegény; megmerítették rongyos kalapjukat a kőborlók, akik valamikor nagy számmal lódörögtek a hazai országutakon, amint lát-szólagosan minden különösebb cél és tennivaló nélkül mentek egyik országrészből a másikba, elviselték a háznál található ócska ruhákat, pepitanadrágokat (midőn a gazda már megvénült), madárijesztő köpenyegeket, divatját múlt kürtőkalapot, s főként a sok régi csizmát és cipőt. A bor lefolyt a szőlőhegyről, ihatott belőle boldog, boldogtalan, még mindig maradt annyi belőle, hogy szekeren észak felé szállítsák kaftános kereskedők, akiknek herbergje Tokajban (a tűzvész előtt) egyik leg-

DRAVECZKY BALÁZS

nagyobb bor-börzéje volt Európának. A cárok festője, a magyar Zichy nem hiába illusztrálta a boroshordót a legvidámabb társaságban, táncoló fiatal nők, nevető öregek, bohócok és barátok körében: a bor körül mindig jóked-

vű emberek sürgölődtek. A jókedélyű korcsmáros, a tréfás borkereskedő, a pirosarcú vincellér, a duplaorrú borászati felügyelő (többnyire levitézlett urak állomása), a legkülönbözőbb élcekkel, vidám mondásokkal, jellemző kiszólásokkal felszerelt, már életükben szinte anekdota-kinccsé váltott »borászok«, ezek az országos hírű szakértők, akik behunyták a szemüket, amikor a bort kóstolták, nyelvükön megforgatták, szűröcsölték, harapták, szagolták, ölelgették, lenyelték vagy kiköpték: – immár mind a multak emlékei.”

Az óbudai Kéhli-vendéglő, ahol Krúdy és barátai annak idején törzsvendégek voltak, elmúlt százéves. Tanítványa, barátja és asztaltársa, Márai Sándor szerint két híres, a borivással kapcsolatos mondanása született itt: Az általa megfelelőnek tartott bort Krúdy „iható”-nak, a nagyon kiváló „bornál is borabb”-nak mondta! Utolsó óbudai napjairól és természetesen Kéhli-beli hangulatairól Márai szép regényt írt *Szindbád hazamegy* címmel. Borozásairól, kocsmái és asztali örömeiről szemléletes kép tárul elénk – Krúdy szavait, stílusát, szellemiségét hűen idézi fel Márai.

Itt most az *Asszonyosságok díja* című Krúdy-regényből idézzük érdekes és színes összefoglalóját hazai borainkról. (Kitűnő könyvét annak idején irodalmunk

jelesei közül Hunyady Sándor és Cholnoky László ajánlotta az érdeklődő olvasóközönség szíves figyelmébe.)

„A boroknak éppen olyan különböző nevük van, mint az embereknek. Ha egy embert Érmellékinek vagy Hegyaljának hívnának; nem lehetne róla rosszat feltételezni távolról sem. A neveknek szaguk van, amelyek nyomban megütik az ember orrát, amint hallja őket. Lehet-e elképzelni egy embert, akit például Bakatornak hívnak: valamely vérszegény, életunt alakban, halotti fehér harisnyában és papírszínű füllel? Ellenkezőleg: életerős, vérpiros, harsogó hangú és nadragszjúkkal bibelődő emberek jutnak eszünkbe, midőn egyes tájakról hallunk, ahol a jó borok teremnek. Azt hisszük, hogy Tokajban zöld pecsétviaszkfejú, piros és aranyfeliratos derekú, aszúboros-üveg alakú emberkéek sétálgatnak az utcán – pedig, ha Tokajba érünk, csak öreg zsidókat találunk a Tisza-parton. Vagy vegyük például Mádot, Szerednyét, Tarcalt. Messziről úgy látszik, hogy itt minden ember füstös attól a füsttől, amely a pincék szelelőlyukán szivárog ki, odabenn a kormos lámpa vagy izzadt mécs világít, füstölt kolbász vagy oldalas megy nagy falatokban az emberek bajusza alá, csorba pohárból bort öntenek a gégéjükre, és nincs is szegény, vagy boldogtalan ember Mádon. A bor hatása alatt az emberek mindig Rákóczi Ferencről beszélnek, akinek itt nyúltak el messze terjedő birtokai és az ungvári pincékből jövet tárogató hangzik a hegyoldalban, sőt a képzelődés szerint nyergeslábu, pirostopános pávabüszke Zrínyi Ilona-maradékok sétálnak az esti korzón. Vagy például Badacsony borát kóstolgatja az ember bus magányos délután egy sötét kis ivóban – nemde eljön hozzá látogatóba a püspök keresztjével megjelölt hegy, a szigligeti öböl és a messzi fehérlelő országot, amelyen a kopasz Kisfaludy ur bricskája zörög a házi perpatvarok előtt a pincébe? [...]

És bár nem nagy kedvelője vagyok a balatoni borvidéknek: sohasem tudtam megindultság nélkül szájamhoz venni a magas, meredek, badacsonyi csucs közelében fekvő Ányos-szőlő borát, sem Csopak szőke, habléány taposta nedvét [...] mindig messzi, régmúlt Anna-bálok izzadt leányderekei, libegő harisnyakötői és fehér sarkaikon ügyesen forduló bokái látogattak meg és dalárzók, éji zenészek, holdas nők jöttek az ablakom alá, a zsalugáter mögé. [...]

A vereshaju bunyevácok, szőke verseciek vérsötét bora sem volt az én mindennapi italom, a forróság, a férfias pir, a bikavér, amely elöntött a borok fogyasztása alkalmával: szuronyként villanó szemű nőket, a fehér arcfesték alatt hevesen tüzelőket, tigriskarmu menyecskéket, lihegő vállu és keblű, lázt és tüzet lehelő ajku fiatal s koros asszonyokat hozott magával, mint a déli szél a tüzijátékos vihart. Sohasem voltam kedvelője a vágyában önfeledten ordító szerelemnek, mindig csak csendesen szerettem megdegélni girbegurba utcákon, kis házak eresze alatt és loppal megnézegetni a nőket, ha azok nem sejtik, hogy lesik őket. Ezért inkább könnyű, őszi fényként sárguló, nem nagy ünnepélyességet követelő, Parád és Szolyva vizével szívesen barátkozó kertibort öntöttem koccintáshoz szokott kis poharakba és hosszant, nagyon hosszant elüldögéltem a bor csöndesen duruzsoló mesélgetései mellett. [...]

Öreg szilvafa tűzének kesernyész füstje kanyarog a diófa alatt, bográcsban tündér rotyogtatja az apróra vágott gulyáshus levét, a só és asztalkendő fehérlik az őszi fűvön és bábaszarka billeg a szőlők homokja felett a karón, a kiáltás, a dal oly hosszant hangzik, mint a messzire nyúló nyugodalmas élet és csak lustán mozdítottam meg a szememet, ha gömbölyű szolgálók kapaszkodtak repkedő szoknyaikkal a fejem fölé, az almafára... Inkább az ősapám, meg más dohos vének jutottak eszembe.”

Számtalan írásában emlegeti még Krúdy hazai borainkat. Érdemes lenne inyeskönyve mellé boroskönyvét is összeállítani... ♦